

Юхновська Ю.О.

кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри «Фінанси та економічна безпека»
Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна

Yukhnovska Yulia

Dnipropetrovsk National University of Railway Transport
named after Academician V. Lazaryan

ВПЛИВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ НА РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

THE INFLUENCE OF HOTEL RESTAURANT BUSINESS ON DEVELOPMENT OF UKRAINIAN TOURISM INDUSTRY

У статті розглянуті проблеми розвитку готельного та ресторанного бізнесу в умовах ринкових реформ в Україні. Автором розкрито потенціал розвитку готельного та ресторанного господарства України. Проаналізовано стан і тенденції розвитку готельно-ресторанного бізнесу. Проаналізовано динаміку розвитку колективних засобів розміщення, готелі та аналогічні засоби розміщення України, які отримали свідоцтва про встановлення категорій. Виявлено основні тенденції функціонування сфери готельного господарства та концептуальні напрямки розвитку готелів. Відображено інтеграційні процеси розвитку готельного бізнесу в Україні, суттєвим аспектом яких є присутність міжнародних готельних мереж. Досліджено стан ринку ресторанного бізнесу України. Виявлено основні тенденції розвитку ресторанного бізнесу та його вплив на туристичну галузь. Охарактеризована роль підприємств готельно-ресторанного бізнесу в розвитку туризму. Виявлено проблеми в цій галузі та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: готель, готельно-ресторанний бізнес, господарство, заклади розміщення, заклади харчування, туризм, туристична галузь, ресторани.

В статье рассмотрены проблемы развития гостиничного и ресторанного бизнеса в условиях рыночных реформ в Украине. Автором раскрыто потенциал развития гостиничного и ресторанного хозяйства Украины. Проанализировано состояние и тенденции развития гостинично-ресторанного бизнеса. Проанализирована динамика развития коллективных средств размещения, гостиницы и аналогичные средства размещения в Украине, которые получили свидетельства об установлении категорий. Выявлены основные тенденции функционирования сферы гостиничного хозяйства и концептуальные направления развития гостиниц. Отражено интеграционные процессы развития гостиничного бизнеса в Украине, существенным аспектом которых является присутствие международных гостиничных сетей. Исследовано состояние рынка ресторанного бизнеса Украины. Выявлены основные тенденции развития ресторанного бизнеса и его влияние на туристическую отрасль. Охарактеризована роль предприятий гостинично-ресторанного бизнеса в развитии туризма. Выявлены проблемы в этой области и предложены пути их решения.

Ключевые слова: гостиница, гостинично-ресторанный бизнес, хозяйство, организации размещения, организации питания, туризм, туристическая отрасль, рестораны.

The purpose of the study is to investigate the state of the hotel and restaurant business in Ukraine, to identify the features, prospects of development and the impact of hotel and restaurant business on the development of the tourism potential of Ukraine, to substantiate the relationship of hotel and restaurant business with the tourism industry. The tourist industry occupies an important place in the development of economics in many countries of the world and in Ukraine in particular. In recent years, the service sector has been rapidly developing in all areas, especially for the human service, including hotel and restaurant activities. Today, this business is one of the most profitable components of the tourist industry, but also the most risky one. The hotel and restaurant business is very influenced by changes in the socio-economic environment of the country. It should be noted that in Ukraine the hotel and restaurant business is not developed sufficiently in comparison with international experience, where this sphere of activity brings significant income, in addition, there are countries that receive the main

income just at the expense of developed tourism business. The specifics of this type of activity, as well as insufficient knowledge of the trends in its development, have a significant practical significance. The author discloses the potential of the hotel and restaurant industry in Ukraine. The state and trends of the hotel and restaurant business development are analyzed. The dynamics of the development of collective accommodation facilities, hotels and similar means of placement of Ukraine, which received certificates of the establishment of categories, were analyzed. The main tendencies of the sphere of hotel industry functioning and the conceptual directions of hotel development are revealed. The integration processes of the hotel business development in Ukraine are shown, the essential aspect of which is the presence of international hotel chains. The state of the market of restaurant business of Ukraine is investigated. The main tendencies of restaurant business development and its influence on the tourism industry are revealed. The role of enterprises of hotel and restaurant business in the development of tourism is characterized. The conducted analysis of the dynamics of the number of hotels in Ukraine and the world, as well as the trends of the hotel fund changes, suggests that this branch of economic activity is a promising area of investment, as it develops at a rather rapid pace, determines the level of employment in the regions concerned, creates a material base for the development of tourism. In the near future, hotel and restaurant business in Ukraine should grow at the expense of the quality and originality of the services rendered, and this will apply not only to branded companies, but also to medium and small businesses. Existing establishments should create networks with a universal set of services and a high level of service, which will enable to dominate the market. It is necessary to create a favorable investment climate at all levels for attracting foreign and domestic investments, attracting the state to support large investment projects. Only under such conditions of development of hotel and restaurant economy Ukraine can become a new equal participant in the world market.

Key words: hotel, hotel and restaurant business, economy, organization of accommodation, catering, tourism, tourism industry, restaurant.

Постановка проблеми. Туристична галузь займає важливе місце в розвитку економіки багатьох країнах світу та в Україні зокрема. Останнім часом швидко розвивається сфера послуг за всіма напрямками, особливо це характерно для людського сервісу, в тому числі готельно-ресторанної діяльності. Сьогодні цей бізнес є одним з найприбутковішою складовою туристичної галузі, але й найризикованішою. На готельно-ресторанний бізнес дуже впливають зміни соціально-економічного середовища країни. Слід зазначити, що в Україні готельно-ресторанний бізнес розвинено недостатньо порівняно з міжнародним досвідом, де ця сфера діяльності приносить значний дохід, крім того, є країни, що отримують основний дохід як раз за рахунок розвинутого туристичного бізнесу. Специфіка даного виду діяльності, а також недостатня вивченість тенденцій його розвитку мають вагоме практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні проблеми розвитку готельно-ресторанного бізнесу та вплив його на розвиток туристичної галузі стали предметом досліджень багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених, серед яких особливої уваги заслуговують праці: Дж. Уокер, Б. Марвін, Уільям Л. Карл, О. Борисова, Г. Круль, М. Мальська, І.Г. Пандяк, Ю.Ф. Волков, В. Найдюк, М. Гінди, В.А. Гросул, Т.П. Іванової, О. Бутенко, І. Воловельської, О. Борисової та ін. Поряд із накопиченими науковими напрацюваннями із проблематики впливу готельно-ресторанного бізнесу на розвиток туристичної галузі України питання

дослідження сучасних тенденцій розвитку підприємств ресторанного та готельного господарства потребують подальшого аналізу та науково доопрацювання.

Метою дослідження є дослідити стан готельно-ресторанного бізнесу в Україні, визначити особливості, перспективи розвитку та вплив готельно-ресторанного бізнесу на розвиток туристичного потенціалу України, обґрунтувати взаємозв'язок готельного та ресторанного бізнесу з туристичною галуззю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основною складовою туристичної галузі є готельно-ресторанне господарство. Саме готельні та ресторани підприємства виконують одну з найважливіших функцій у сфері обслуговування туристів: забезпечують їх харчуванням, сучасним житлом і побутовими послугами.

Витрати туристів становлять 30-50% на готельні послуги. Тому готельний бізнес є дуже важливим для туристичної галузі країни. Важливим чинником розвитку туризму є якість обслуговування туристів у готелях, яка залежить від стану матеріально-технічної бази готельного господарства.

За даними Державного комітету статистики [10], в Україні працює 1 232 готелів і 3 245 закладів відпочинку і оздоровлення. За 2014 р. готельне господарство України нараховувало 2644 готелі та аналогічних засобів розміщення, з яких готелі склали 1523 одиниці (57,6%). Номерний фонд готельного господарства за 2014 р. складав 69237 номерів, житлова площа

якого нараховувала 1604,8 тис. кв. м, де було розташовано 135 518 місць, в яких було розміщено 3814201 особа та отримано доходу від надання готельних послуг на 3404439 тис. грн. У 2017 р. надання місць для проживання здійснювали 4115 колективних засобів розміщування (юридичні особи та фізичні особи-підприємці) із кількістю місць – 361 тис. (у 2016 р. відповідно 4256 та 376 тис.). Кількість розміщених у них становила 6661,2 тис. осіб (у 2016 р. – 6544,8). Динаміка розвитку готельного господарства України відображена в таблиці 1. Більшість відвідувачів (77%) надавали перевагу готелям та аналогічним засобам розміщування. Серед розміщених 932,6 тис. осіб становили іноземці.

Однією з основних тенденцій функціонування сфери готельного господарства нашої держави є розвиток підприємств готельного господарства, як створення та розвиток еко-готелів (або «зелених» готелів). Найбільш поширені вони на рекреаційних або туристично привабливих територіях. Українські підприємства готельного господарства, що пройшли екологічну сертифікацію Green Key відображені в таблиці 2.

Світове господарство налічує понад 124 готелі, відзначених сертифікацією програми Green Key, еко-готелі України становлять майже 11% від загальної кількості таких готелів. Україна знаходиться на четвертому місці

Таблиця 1

Колективні засоби розміщування 2011-2017 рр. [10]

	Кількість колективних засобів розміщування, од			Кількість місць, тис. од			Кількість розміщених, тис. осіб		
	усього	у тому числі		усього	у тому числі у		усього	у тому числі у	
		готелів та аналогічних засобів розміщування	спеціалізованих засобів розміщування		готелях та аналогічних засобах розміщування	спеціалізованих засобах розміщування		готелях та аналогічних засобах розміщування	спеціалізованих засобах розміщування
2011	5882	3162	2720	567,3	154,2	413,1	7426,9	4656,8	2770,1
2012	6041	3144	2897	583,4	162,8	420,6	7887,4	4983,9	2903,5
2013	6411	3582	2829	586,6	179,1	407,5	8303,1	5467,8	2835,3
2014 ¹	4572	2644	1928	406,0	135,5	270,5	5423,9	3814,2	1609,7
2015 ¹	4341	2478	1863	402,6	132,5	270,1	5779,9	4297,2	1482,7
2016 ¹	4256	2534	1722	375,6	135,9	239,7	6544,8	5037,1	1507,7
2017 ¹	4115	2474	1641	359,0	133,4	225,6	6661,2	5135,2	1526,0

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Таблиця 2

Підприємства готельного господарства України, що пройшли екологічну сертифікацію Green Key [5]

Місце розташування	Кількість «зелених» готелів	Назва еко-готелю
м. Київ	3	Radisson Blu Hotel
		Rus Accord Hotel
		Баккара Арт- готель
Київська область	2	Maison Blanche (Березівка) Екодім
		Maison Blanche (Mytnitsa) Екодім
м. Львів	3	Reikartz Dworzec Lviv
		Reikartz Medievale Lviv
		Дністер Прем'єр Готель
м. Миколаїв	1	Reikartz Рівер Миколаїв
м. Запоріжжя	1	Reikartz Запорізький
м. Дніпро	1	Reikartz Дніпро
м. Харків	1	Reikartz Харків
Закарпатська обл.	1	Ковчег

за кількістю «зелених» готелів світу. Серед тенденцій розвитку готельного господарства у світі слід відмітити тенденцію утворення міжнародних готельних ланцюгів (об'єднання готелів, що мають централізоване управління та утворюють єдиний господарський комплекс). Така ситуація є позитивною для готельного господарства країни загалом з точки зору корпоративного регулювання якості готельних послуг, знання клієнтурою бренду готелю, проте недоліками утворення таких ланцюгів є зниження конкурентоздатності невеликих готельних закладів, що функціонують у певному регіоні. Міжнародні готельні мережі, які функціонують в Україні, відображено в таблиці 3.

Як демонструє таблиця 3, до готельних ланцюгів входять в здебільшого п'яти-, чотири- та трьохзіркові готелі, які розташовані в основному в м. Київ, яке є економічно та фінансово вигідним, так як є центром розвитку бізнес-проектів та бізнес-зустрічей.

У різних регіонах України розвинена система готелів і інших закладів відпочинку, яким, як і в багатьох країнах, привласнюються певна кількість зірок залежно від рівня комфорту і обслуговування. Згідно даним Реєстру сві-

доцтв про встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), виданих Мінекономрозвитку, стан на червень 2019р. в Україні налічує 35 об'єктів категорії «п'ять зірок», призначені для надання послуг з тимчасового розміщення [9], це складає 10% від всіх готелів, яким привласнена категорія, 108 готелів мають категорію «чотири зірки» (табл. 4).

Як бачимо, серед засобів розміщення, яким присвоєна відповідна категорія, найбільшу частку складають готелі категорій «три зірки» (37%) та «чотири зірки» (36%).

Із всесвітньо відомих готельних операторів сьогодні в Україні представлені «Radisson», «Hyatt Regency», «InterContinental» і «Ibis» (Accor group), «Hilton», «Holiday Inn», «Marriott». Експерти готельного бізнесу вважають цей бізнес в Україні найбільш перспективним з точки зору інвестицій.

Розвиток концептуальних готелів в Україні йде у декількох напрямках: стилізація «під старовину»; екологічний стиль; арт-стиль. [2]. Такий вид бізнесу є новим для нашої країни, саме з цієї причини знайти дійсно хороший

Таблиця 3

Міжнародні готельні ланцюги в Україні [1]

Бренд	Зірковість	Місткість готелю, номерів	Місце знаходження
Rixos, PRYKARPATTA	5	769	м. Трускавець, Львівська обл.
Interkontinental, Interkontinental Kiev	5	272	м. Київ
Hyatt, Hyatt Regency Kiev	5	234	м. Київ
Rezidor, Radisson SAS Kyiv	4	255	м. Київ
Rezidor, Radisson Blu Resort, Bukovel	4	252	Івано-Франківська обл.
Accor, IBIS	3	212	м. Київ
Wyndham Hotel Group, Ramada Lviv	3	103	м. Львів
Wyndham Hotel Group, Ramada Encore Kiev	2	264	м. Київ
IHG, Holiday Inn Kiev	4	208	м. Київ
Rezidor, Radisson Blu Hotel Kiev Podil	4	164	м. Київ
Fairmont Raffles International, Fairmont Grand Hotel Kyiv	5	258	м. Київ

Таблиця 4

Готелі та аналогічні засоби розміщення України, які отримали свідоцтва про встановлення категорій, станом на 04.06.2019 р.

Колективні засоби розміщення	Категорія «п'ять зірок»	Категорія «чотири зірки»	Категорія «три зірки»	Категорія «дві зірки»	Категорія «одна зірка»
Готель	34	108	111	25	17
Курортний готель	1	-	-	-	-
Санаторій	-	-	1	2	1
Всього	35	108	112	27	18

готель з незвичайним дизайном і гарним сервісом насправді складно.

Останнім часом в Україні з'являються дуже комфортабельні приватні міні-готелі, розраховані на 10-30 номерів. Як правило, такі готелі мають всі зручності, коштують у порівнянні з великими готелями недорого, пропонують домашнє харчування (або обладнану кухню) і розташовані за межами центральної частини міста. Багато таких міні-готелів в невеличких містечках, в курортних зонах Карпат, на узбережжі Чорного і Азовського морів.

Високу конкуренцію готелям роблять приватні садиби і апартаменти, що набирають все більшої популярності – від студій до 3-4 кімнатних квартир, повністю обладнаних всім необхідним для мандрівника. Багато туристів, віддають перевагу такому типу розміщення, бо квартири можуть знаходитися в різних кутках міста (що може бути вигідно з точки зору пересування), їх вартість нижча, ніж вартість готельного номера (навіть в апартаментах у центрі міста), до того ж подорожуючий потрапляє в затишну атмосферу «як вдома», чого так не вистачає у відрядженні [4].

Стан ринку ресторанного бізнесу України є досить нестабільним в 2011 – 2016 рр., за крутим підйомом спостерігається не менш круте падіння кожні рік-півтора. Каталізатором бурхливого зростання у 2011 і 2012 роках було «Євро – 2012». За цей період в Україні збільшилася кількість ресторанів, кафе, закусочних на 6% (у 2011 р. – 10509, у 2012 р. – 10641), кількість барів збільшилась на 7,3% (у 2011 р. – 2448, у 2012 р. – 2466), а 307 кількість їдалень зменшилися на 3% (у 2011 р. – 9891, у 2012 – 9695); у цілому кількість закладів зменшилася менше ніж на 1% (у 2011 р. – 22848, у 2012 р. – 22822) [6]. В Києві за ці роки стало на 100 ресторанів більше, за інерцією відкриття тривали й до початку 2013 року. Ситуація погіршилась всередині 2013 року через революцію, проведення антитерористичної операції, падіння гривні. Станом на кінець 2013 року, порівнявши з минулим роком відбулося стрімке зменшення кількості закладів ресторанного господарства: рес-

торанів – на 1% (у 2012 р. – 1553, у 2013 р. – 1540), кафе, закусочних, буфетів – на майже 18% (у 2012 р. – 9108, у 2013 р. – 7434), їдалень – на 3% (у 2012 р. – 9695, у 2013 р. – 9441), барів – на 13% (у 2012 р. – 2466, у 2013 р. – 2146); в цілому кількість закладів зменшилась на 10% (у 2012 р. – 22822, у 2013 р. – 20578) [7].

Згідно з даними компанії «Ресторанний консалтинг», у цілому за 2014 рік в Україні припинили роботу близько 5 тис. ресторанів і кафе (у 2013 р. їх було 20578, у 2014 р. – 19640), 6% барів (у 2013 р. Було 2146, у 2014 р. – 2017), 3% їдалень (у 2013 р. було 9441, у 2014 р. – 9157); усього кількість закладів ресторанного господарства зменшилася на 5% (у 2013 р. було 20578, у 2014 р. – 19640). Причиною цього стала анексія Криму, тоді Україна втратила 1700 закладів, а після початку бойових дій на Донбасі закрилися або заморозили роботу близько 3 тис. ресторанів. У цей період через кризу почали закриватися ресторани по всій країні. Лідером із закриття закладів, крім Криму та Донбасу став Київ, де припинили роботу понад 100 ресторанів. У зв'язку з перерахованими подіями ресторатори поступово почали пристосовуватися та шукати нові можливості для збереження бізнесу, оптимізувати витрати. Оскільки середній чек відвідувачів ресторанів узнизився, більшість рестораторів прибрали з меню дорогі страви та почали економити на продуктах дорогих у закупівлі [7]. Ситуація ринку ресторанного бізнесу в 2015 році була трохи кращою, ніж – 2014 році. За минулий рік, за даними «Ресторанного консалтингу», закрилося 143 ресторани, тоді як відкрилося 58 нових закладів. Також припинилося падіння відвідуваності. Тоді в Україні сформувався певний прошарок населення, яке харчується поза межами дому, і його кількість перестала скорочуватися. Стали популярнішими концептуальні заклади з авторською кухнею, у той час як заклади, що зробили акцент на національній кухні, у стравах якої використовувалися імпортовані продукти, почали нести збитки. Наприкінці 2015 року ситуація покращилася: в Україні відкрилося близько 100 нових закла-

Таблиця 5

Кількість підприємств ресторанного господарства за період 2006–2015 рр.

Вид закладу ресторанного господарства	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ресторани	726	823	998	1215	1408	1460	1553	1540	1408	1422
Кафе, закусочні та буфети	6722	7928	8034	8868	9452	9049	9108	7434	5327	5415
Бари	682	725	814	754	2453	2448	2466	2146	2017	2030
Їдальні	4488	4585	4642	6455	9990	9891	9695	9441	9157	9039
Усього	8618	9961	4488	6292	2803	2848	2822	10578	19640	19662

дів ресторанного господарства, що дало змогу вважати, що ресторатори все ж вчаться пристосовуватися до кризи та нести найменші втрати. Загалом за період 2015 року кількість ресторанів збільшилася на 1% (у 2014 р. було 1408, у 2015 р. стало 1422), кафе, закусочних, буфетів – на 2% (у 2014 р. було 5327, у 2015 р. стало 5415), барів – менше ніж на 1% (у 2014 р. було 2017, у 2015 р. стало 2030), а їдалень стало менше майже на 2% (у 2014 р. – 9157, у 2015 р. – 9039); усього кількість закладів ресторанного господарства збільшилась на 2% (у 2014 р. було 19640, у 2015 р. стало 19662) [8].

Забезпечення населення посадковими місцями ресторанного господарства в розрізі окремих регіонів відзначаються м. Київ (604 од.), Волинська (607 од.), Хмельницька (488 од.), Тернопільська (473 од.) області, а найнижчим – Закарпатська (161 од.), Черкаська (195 од.), Одеська (203 од.) та Херсонська (218 од.) області.

Тенденції ресторанного бізнесу – це, звичайно ж, і тенденції розвитку певних кухонь. Переваги за типом кухні дуже неоднозначні, особливо в регіонах України. За даними РІА «Ресторанний гід» групи національних кухонь розподілилися у такий спосіб (рис. 1).

Серед ресторанів національної кухні в Україні перевага надається українській 36,8%. Проте значна увага приділяється і французькій кухні 21%; італійській, кавказькій, японській по 7,9%; всі інші – 18,5%.

Тематичні ресторани також є дуже популярними як серед українців, так і туристів. В Україні вже є певний досвід у створенні таких закладів харчування, найвідоміші з яких у Львові: «Криївка», присвячений героям УПА, планується відкриття автомобільного ресторану; у Києві: «Шинок», «Вулик», «Царське село» ресторани-музеї присвячені українським традиціям.

Проте, слід відзначити, що ресторанний бізнес в Україні розвинуто нерівномірно. Переважно елітні ресторани знаходяться в столиці та найбільш великих містах, це пов'язано з більш високим рівнем доходів в цих містах. Ще одна наявна проблема в ресторанному бізнесі країни є недостатній рівень якості надання послуг та рівень ресторанної культури. Але не дивлячись на кризу, підвищення ресторанних цін, скорочення кількості закладів та інші проблеми, ресторанний бізнес продовжує розвиватись.

В наш час готельно-ресторанний бізнес в Україні ще не відповідає вимогам міжнародних стандартів. Проаналізувавши діяльність готельно-ресторанного бізнесу в Україні, можна виділити основні проблеми: недостатня розвиненість ресторанів з українською регіональною кухнею, швидке будівництво закладів готельно-ресторанного бізнесу до великих подій, що не враховує розвиток інфраструктури міст, транспортної мережі, використання перепроданих закладів зі старими технологіями та застарілим обладнанням, споживання екологічно небезпечної сировини, порушення вимог до дотримання технології процесів виробництва страв, неефективна підготовка фахівців цієї сфери, завищена вартість послуг [3].

Висновки з проведеного дослідження. Проведений аналіз динаміки кількості готелів в Україні та світі, а також тенденції зміни готельного фонду дозволяє зробити висновок, що дана галузь економічної діяльності є перспективною сферою капіталовкладень, оскільки розвивається достатньо швидкими темпами, зумовлює рівень зайнятості у відповідних регіонах, створює матеріальну базу для розвитку туризму.

У найближчій перспективі готельно-ресторанний бізнес в Україні має зростати за раху-

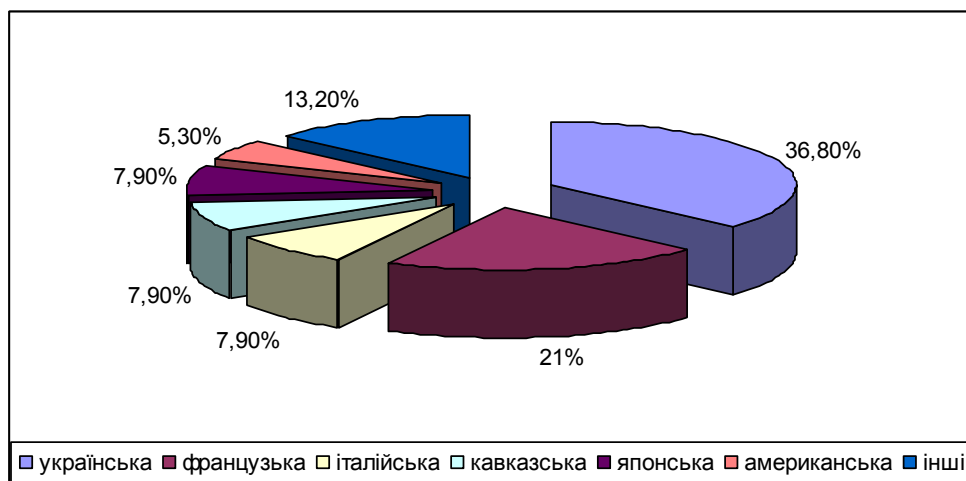

Рис. 1. Структура національних кухонь ресторанного господарства України

нок якості та оригінальності наданих послуг, і це буде стосуватися не лише брендів підприємств, а й середнього і малого бізнесу. Існуючим закладам варто створювати мережі з універсальним набором послуг і високим рівнем обслуговування, що дасть можливість домінувати на ринку. Потрібно створювати сприят-

ливий інвестиційний клімат на всіх рівнях для залучення іноземних та вітчизняних інвестицій, залучати державу для підтримки великих інвестиційних проектів. Тільки за таких умов розвитку готельно-ресторанного господарства Україна може стати новим рівноправним учасником світового ринку.

Список використаних джерел:

1. Бурак Т.В. Розвиток контрактного управління готельними мережами в Україні. *Економіка. Управління. Інновації*. 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2013_1_7.pdf
2. Джанджугазова Е. А. Философия отелей, или новые концептуальные решения в гостиничном би знесе. *Туризм: подготовка кадров, проблемы и перспективы развития* : сборник материалов Международной научно-практической конференции. Москва : Прометей, 2014. 148 с.
3. Лінтур І.В. Інноваційний потенціал у сфері готельно-ресторанного бізнесу. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream>
4. Огляд українських готелів і ресторанів. URL: <http://ukraine-for-business.com/ua/info-fortourists-in-ukraine/70-review-of-hotels-and-restaurants>
5. Остапенко Я.О. Статистичний аналіз підприємств готельного господарства та прогнозування його розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 8. С. 1216–1220.
6. Остапчук О.Є. Статистичний щорічник України за 2012 рік. Київ : Август Трейд, 2013. 27 с.
7. Остапчук О.Є. Статистичний щорічник України за 2013 рік. Київ : Август Трейд, 2014. 29 с.
8. Остапчук О.Є. Статистичний щорічник України за 2014 рік. Київ : Август Трейд, 2015. 29 с.
9. Реєстр свідоцтв про встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), виданих Міністерством економічного розвитку. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=7f89dba2-0fdc-40e6-b870-a413e1063d3a&tag=RestrSvidotstvProVstanovlenniaKategorii>
10. Статистичний щорічник України за 2017 рік. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

References:

1. Burak T.V. (2013). Rozvytok kontraktynoho upravlinnia hotelnyh mrezhamy v Ukraini [Development of contract management of hotel chains in Ukraine]. *Ekononika. Upravlinnia. Innovatsii*, 1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2013_1_7.pdf (in Ukrainian)
2. Dzhandzhugazova E.A. (2014). Filosofiya oteley, ili novyye kontseptualnyie resheniya v gostinichnom bi znese [The philosophy of hotels, or new conceptual solutions in the hotel bi industry]. *Turizm: podgotovka kadrov, problemy i perspektivy razvitiya* : sbornik materialov Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii. Moskva : Prometey. (in Russian)
3. Lintur I.V. Innovatsiyni potentsial u sferi hotelno-restorannoho biznesu [Innovative potential in the sphere of hotel and restaurant business]. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream> (in Ukrainian)
4. Ohliad ukrainskykh hoteliv i restoraniv [Overview of Ukrainian hotels and restaurants]. URL: <http://ukraine-for-business.com/ua/info-fortourists-in-ukraine/70-review-of-hotels-and-restaurants> (in Ukrainian)
5. Ostapenko Ya.O. (2015). Statystychnyi analiz pidpriemstv hotelnoho hospodarstva ta prohnozuvannya yoho rozvytku [Statistical analysis of hotel industry enterprises and forecasting of its development]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, 8, 1216–1220. (in Ukrainian)
6. Ostapchuk O.Ye. (2013). Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2012 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2012]. Kyiv : Avhust Treid. (in Ukrainian)
7. Ostapchuk O.Ye. (2014). Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2013 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2013]. Kyiv : Avhust Treid. (in Ukrainian)
8. Ostapchuk O.Ye. (2015). Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2014 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2014]. Kyiv : Avhust Treid. (in Ukrainian)
9. Reiestr svidotstv pro vstanovlennia katehorii hoteliam ta inshym obiekтам, shcho pryznachaiutsia dlia nadannia posluh z tymchasovoho rozmishchennia (prozhyvannia), vydannykh Minekonomrozvytku [Register of certificates of establishment of categories for hotels and other objects, which are appointed for provision of services for temporary accommodation (residence), issued by the Ministry of Economic Development and Trade]. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=7f89dba2-0fdc-40e6-b870-a413e1063d3a&tag=RestrSvidotstvProVstanovlenniaKategorii> (in Ukrainian)
10. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2017 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2017]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (in Ukrainian)